

Openbaar Ministerie

College van procureurs-generaal

Voorzitter

MoJ / DEWIJAU
Wet

S
21/1

Postadres: Postbus 20305, 2500 EH Den Haag ,

Bezoekadres:
Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
Telefoon +31 70 33 99 600
Telefax +31 70 33 99 854

Aan de Minister van Justitie
De heer dr. E.M.H. Hirsch Ballin
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Ministerie van Justitie
DBOB/DIV/OAB/AL-OD

Dossier W1534.4/10555 26

Datum 21 JAN. 2009

Nummer 09/5584307

Ambt.

Door Reg. DoC kopie gezonden

aan DEWIJAU

Onderdeel
Contactpersoon
Doorkiesnummer(s)
E-mail
Datum
Ons kenmerk
Uw kenmerk
Bijlage(n)
Onderwerp

Handhavingsbeleid
Mr. C.J. Glorie
070-3399804
c.j.glorie@om.nl
19 januari 2009
PaG/HB/13424
5566940/08/6

beantwoording de
om en ons kenmerk
melden. Wilt u
slechts één zaak in uw
brief behandelen.

Antwerpen K27/01

CDW

Advies wijziging Wetboek van Strafvordering ivm de
introductie van DNA-verwantschapsonderzoek, DNA-
onderzoek naar een onbekend slachtoffer en enige andere
onderwerpen

Geachte heer Hirsch Ballin,

Bij brief van 15 oktober jl. heeft u het College van procureurs-generaal gevraagd te adviseren over een conceptwetsvoorstel houdende een wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in verband met de introductie van DNA-verwantschapsonderzoek en DNA-onderzoek naar uiterlijk waarneembare persoonskenmerken van het onbekende slachtoffer en de regeling van enige andere onderwerpen. Het conceptwetsvoorstel vormt vooral een uitwerking van de voorstellen die in de nota "Verkenning DNA-onderzoek in strafzaken vanuit wetgevings- en juridisch perspectief"¹ zijn gedaan om het gebruik van DNA-onderzoek verder te optimaliseren.

Het College heeft met waardering kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel, dat degelijk is opgezet en voorzien van een duidelijke memorie van toelichting. De voorstellen betekenen voor de rechtspraktijk een substantiële verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Het College wil graag nog de volgende vragen en opmerkingen onder uw aandacht brengen.

Het belang van het onderzoek

In de Verkenning DNA-onderzoek in strafzaken is veel aandacht geschonken aan het begrip "het belang van het onderzoek". Voorgesteld is dat er voorstellen zouden

¹ TK 2007 — 2008, 31415, nr. 1

worden gedaan tot een verruiming van het criterium onderzoeksbelang. De voorgestelde ruimere interpretatie van het begrip onderzoeksbelang bij DNA-onderzoek zou het mogelijk maken dat, ook zonder dat sporen zijn aangetroffen in de concrete zaak, vaker DNA-onderzoek in het vooronderzoek zal kunnen worden verricht. Het College heeft in zijn advies over de Verkenning zijn steun uitgesproken over de verruiming van het criterium belang van het onderzoek. De verwachting is dat met een ruimere toepassing van het onderzoeksbelang een einde komt aan de situatie waarin het onderzoeksbelang een belangrijke handicap vormt voor de inzet van het DNA-onderzoek, met name bij woninginbraken en zedendelicten zonder biologische sporen. Maar het College heeft daarbij ook gesteld van oordeel te zijn dat wetswijziging noodzakelijk is.

Het College stelt vast dat het wetsvoorstel geen voorstellen bevat over het criterium "belang van het onderzoek" bij DNA-onderzoek. De praktijk heeft echter grote behoefte aan een ondubbelzinnig nader houvast door de wetgever. Te vaak wordt in de praktijk het begrip "belang van het onderzoek" verschillend uitgelegd. Deze verschillen zijn verklaarbaar. Het College herhaalt nog eens wat het in zijn advies over de Verkenning DNA-onderzoek naar voren heeft gebracht. Namelijk, "dat de reikwijdte van het criterium van het onderzoeksbelang expliciet tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel "Wijziging van de regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken" aan de orde is geweest. Met name in de nota naar aanleiding van het verslag en de brief van de Minister van Justitie aan de Tweede Kamer, waarin hij reageert op een voorstel van het Korpsbeheerdersberaad en de Raad van Hoofdcommissarissen wordt ingegaan op het belang van het onderzoek.² Ook tijdens de mondelinge behandeling is het begrip "belang van het onderzoek" uitvoerig aan de orde gekomen.³ De huidige praktijk is ontstaan op basis van hetgeen de wet voorschrijft en de uitleg die daarbij tijdens de bovengenoemde parlementaire behandeling van het toenmalige wetsvoorstel zowel schriftelijk als mondeling is gegeven. Rechters hebben de reikwijdte van de huidige DNA-regeling mede aan de hand van deze wetsgeschiedenis vastgesteld. Het is daarom zeer de vraag of het zonder wetswijziging mogelijk is om een inhoudelijk gewijzigde invulling van het begrip "belang van het onderzoek" in de regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken te bewerkstelligen. Rechters laten zich bij de uitleg van de wet in de regel niet leiden door ministeriële nota's. Indien een inhoudelijke wijziging van de uitleg van de wet noodzakelijk is verlangen zij dat de wetgever middels een wetswijziging de nieuwe koers aangeeft."

Het College is van oordeel dat de huidige interpretatieverschillen, bij zowel de

² Tweede Kamer, 1999-2000, 26271, nr. 6; Tweede Kamer, 2000-2001, 26271, nr. 12

³ Zie hiervoor met name de Handelingen, Tweede Kamer 43, 30 januari 2001

toepassing ervan door het openbaar ministerie als de zittende magistratuur, niet zullen verdwijnen alvorens de wetgever zich hierover bij formele wet heeft uitgesproken. Het College acht het daarom wenselijk dat in een definitiebepaling, bijvoorbeeld in een nieuw artikel 132b, wordt opgenomen wat onder het criterium “belang van het onderzoek bij DNA-onderzoek” moet worden verstaan. En dat zou wat het College betreft betekenen dat onder “onderzoek” het opsporingsonderzoek als bedoeld in artikel 132a moet worden begrepen en dat daarmee het doel van het opsporingsonderzoek, het nemen van strafvorderlijke beslissingen, vaststaat. Onder strafvorderlijke beslissingen vallen niet alleen beslissingen met betrekking tot het bewijs, maar ook de beslissingen omtrent aanhouding, vervolging en de te vorderen sancties.

Het College heeft kennis genomen van de voorgestelde wijziging, om in de artikelen 151a, eerste lid, en artikel 195a, eerste lid, de woorden “met het oog op de waarheidsvinding” te vervangen door “in het belang van het onderzoek”. Dat wordt gedaan, volgens de memorie van toelichting, om beter tot uitdrukking te brengen dat DNA-onderzoek meer is dan een bewijsmiddel. Het College heeft deze wijziging voorgesteld in zijn advies over de Verkenning DNA-onderzoek in strafzaken en is het derhalve eens met dit voorstel. Maar tegelijkertijd is het College van oordeel dat met deze wijziging niet de verruiming van het criterium “in het belang van het onderzoek” is gerealiseerd. Immers, de interpretatie van de inhoud van het onderzoeksbelang in relatie tot DNA-onderzoek wordt onbesproken gelaten.

Artikel 151d

In artikel 151d, eerste lid, wordt “De officier van justitie kan” vervangen door “de officier van justitie kan in het belang van het onderzoek”. Het College merkt op dat deze wijziging niet wordt toegelicht in de memorie van toelichting. Waar de officier van justitie eerst gewoon kon bevelen dat een DNA-onderzoek naar de uiterlijke kenmerken van een onbekende verdachte zou plaatsvinden, moet hij dit nu doen in het belang van het onderzoek. Wat is de reden van deze inperking van de bevoegdheid van de officier van justitie?

Afwijken van artikel 21, vierde lid, Wet bescherming persoonsgegevens

In artikel 151e wordt voorgesteld dat, in afwijking van artikel 21, vierde lid, van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wpb), de officier van justitie in het belang van het onderzoek kan bevelen dat een DNA-onderzoek plaatsvindt dat gericht is op het vaststellen van verwantschap.

Het vierde lid van artikel 21 Wpb verbiedt de verwerking van persoonsgegevens betreffende erfelijke eigenschappen anders dan voor zover deze verwerking plaatsvindt

ten behoeve van de betrokkene bij wie de betreffende gegevens zijn verkregen. Slechts twee uitzonderingen zijn op dit verbod mogelijk, namelijk in het geval een zwaarwegend geneeskundig belang prevaleert of de verwerking noodzakelijk is voor wetenschappelijke doeleinden.

Het College meent dat het de voorkeur verdient dat een verbod, en de uitzonderingen die op het verbod mogelijk zijn, zoveel mogelijk in één artikel en in dezelfde regeling worden ondergebracht. Dat komt de duidelijkheid ten goede. Het College vraagt zich daarom af of, gelet op het absolute karakter van het verbod van het vierde lid van artikel 21 Wbp en het feit dat het Wetboek van Strafvordering en de Wet bescherming persoonsgegevens niet ondergeschikt zijn aan elkaar, de uitzondering voor de strafvordering niet (ook) in een nieuw onderdeel c in het vierde lid van artikel 21 Wbp moet worden opgenomen.

Memorie van toelichting

Op pagina 6 wordt gesteld dat een hit van een Y-chromosomaal DNA-profiel met het autosomale DNA-profiel van het veiliggestelde sporenmateriaal tot de conclusie kan leiden dat het DNA-profiel van degene die aan het grootschalige DNA-onderzoek heeft meegewerkt, in de mannelijke lijn verwant moet zijn aan de dader. Deze voorstelling van zaken is echter niet correct. Een vergelijking is slechts mogelijk door Y-chromosomale profielen te vergelijken met Y-chromosomale profielen en autosomale profielen te vergelijken met autosomale profielen. Van het materiaal dat het autosomale DNA-profiel van het veiliggestelde sporenmateriaal opleverde, zal dus eerst een Y-chromosomaal DNA-profiel moeten worden gemaakt, alvorens deze twee profielen met elkaar kunnen worden vergeleken.

Op pagina 7 van de memorie van toelichting wordt beschreven dat de inzet van DNA-verwantschapsonderzoek overbodig is indien er een goede beschrijving van de dader is. Het College adviseert om deze veronderstelling te schrappen. Te vaak komt het in de praktijk voor dat naderhand blijkt dat de goede beschrijving die van de dader is gegeven in het geheel niet klopt.

In artikel 151e, tweede lid, wordt omschreven dat celmateriaal van een bekende persoon die niet wordt verdacht van een misdrijf, slechts met zijn toestemming kan worden afgenomen en gebruikt voor het vaststellen van verwantschap. Het College merkt op dat in de memorie van toelichting op pagina 8 over deze categorie personen wordt gezegd "niet verdacht van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is". Het College adviseert de memorie van toelichting in overeenstemming te brengen met de wettekst en de toevoeging "waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is" te schrappen.

Met betrekking tot de criteria voor het inzetten van het middel van DNA-verwantschapsonderzoek merkt het College het volgende op. Bovenaan pagina 10 wordt gesuggereerd dat het actief gebruik van het vaststellen van een familierelatie alleen is toegestaan indien er sprake is van een ernstig gewelds- en zedenmisdrijf. Gelet op de praktijk adviseert het College om hier te spreken van ernstige gewelds- en/of zedenmisdrijven.

Op pagina 18, tweede alinea, wordt aandacht geschonken aan het opnemen van vermiste personen in de DNA-databank. Volgens deze toelichting is het wenselijk dat personen van wie vermoed wordt dat zij als gevolg van een misdrijf zijn vermist, dan wel van hun eerstegraads familieleden, in de DNA-databank worden opgenomen. Het College vraagt zich af of de toevoeging met betrekking tot de familieleden wel terecht is. Dan zouden ook van deze familieleden vergelijkingen kunnen worden gemaakt met de al in de DNA-databank opgenomen en nog op te nemen personen plaats kunnen vinden. Dient het DNA van deze familieleden, die moeten worden beschouwd als in principe niet-betrokken derden, niet te worden afgeschermd? Het College meent dat de memorie van toelichting hieraan nog nadere uitleg dient te geven.

In de artikelsgewijze toelichting wordt op pagina 20 Artikel I, onder C en G toegelicht. Het gaat in deze artikelen om een DNA-onderzoek met betrekking tot een persoon die mogelijk als gevolg van een misdrijf overleden of vermist is. Het komt echter regelmatig voor dat, hoewel er vermoedens bestaan, het op voorhand niet zeker is te zeggen dat er sprake is van een misdrijf. Dat blijkt in de regel pas in de loop van het onderzoek. Het College adviseert daarom de toevoeging die betrekking heeft op het eventuele misdrijf achterwege te laten (overeenkomstig de voorgestelde wettekst).

Hoogachtend,
Het College van procureurs-generaal,

H.N. Brouwer

